

De radicale uitbanning van haast

**John
Mark
Comer**

**De
radicale
uitbanning
van
~~haast~~**

**Voorwoord
van
John
Ortberg**

 ark media

John Mark Comer
De radicale uitbanning van haast

Tweede druk, november 2022

Originally published in English under the title
The Ruthless Elimination of Hurry.

Copyright © 2019 by John Mark Comer.

This edition published by arrangement with WaterBrook,
an imprint of Random House,
a division of Penguin Random House LLC. Published in association
with Yates & Yates, www.yates2.com.

All rights reserved including the right of reproduction
in whole or in part in any form.

ISBN paperback 978-90-33802-89-8

ISBN e-book 978-90-33802-94-2

NUR 740

c-NUR 010

Vertaling: Marianne Locht

Ontwerp omslag: Jore ontwerp

Opmaak binnenwerk: Gewoon Geertje

De bijbelteksten in deze uitgave zijn ontleend aan
de Herziene Statenvertaling,
© 2010 Uitgeverij Jongbloed, Heerenveen, tenzij anders vermeld.

© 2022 UITGEVERIJ ARK MEDIA - LEEUWARDEN

Alle rechten voorbehouden.

Ark Media is onderdeel van Royal Jongbloed Publishing.
www.royaljongbloed.com

Voor Dallas Willard, dank je wel.

Kom naar Mij toe, allen die vermoeid en belast zijn, en Ik zal u rust geven. Neem Mijn juk op u, en leer van Mij dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en u zult rust vinden voor uw ziel; want Mijn juk is zacht en Mijn last is licht.

Jezus in Mattheüs 11:28-30

Inhoud

Voorwoord John Ortberg	9
Proloog – Autobiografie van een epidemie	13
Deel 1 Het probleem	27
1 Haast: de grote vijand van het geestelijke leven	29
2 Een beknopte geschiedenis van het levenstempo	40
3 Er is iets grondig mis	55
Deel 2 De oplossing	67
4 Hint: meer tijd is niet de oplossing	69
5 Het geheim van het zachte juk	83
6 We hebben het eigenlijk over een leefregel	96
Tussendoor – Wacht, wat zijn ook alweer de geestelijke disciplines?	105
Deel 3 Vier gebruiken om je leven te onthaasten	111
7 Stilte en afzondering	113
8 Sabbat	136
9 Eenvoud	168
10 Vertragen	207
Epiloog – Een kalm leven	233
1 Thessalonicenzen 4:11	244
Dankwoord	245
Eindnoten	247

Voorwoord

De slimste en beste man die ik ooit heb gekend, schreef eens wat gedachten op over haast. Toen hij stierf, hingen ze ergens in zijn keuken op een blaadje aan de muur. 'Haast,' schreef hij, 'heeft te maken met opschieten, met het gevoel dat iets dringend moet. Het Engelse woord voor haast, *hurry*, heeft te maken met woorden zoals *hurl* (stormen), *hurdle* (hindernis), *hurly-burly* (opschudding), en *hurricane* (orkaan).' Zijn definitie van haast is 'een toestand van uitzinnige inspanningen, waarin men terechtkomt als reactie op gevoelens van ontoereikendheid, angst of schuld.' De essentie van haast is: te veel te doen! Bevrijd worden van haast is niet alleen plezierig, maar stelt je in staat om datgene te doen wat echt belangrijk is – kalm, effectief, krachtig en met vreugde. 'We zouden ons ten doel moeten stellen,' schreef hij, 'om volkomen zonder haast te leven. Dat moeten we ons bewust voornemen. Elke dag opnieuw. Vandaag al.'

We moeten in gedachten een beeld vormen van onze plek op de wereld voor God. Dat plaatst alles in een andere context. In Psalm 23 staat niet: 'De Heer is mijn herder, en daarom moet ik harder rennen.' Herders rennen zelden. Goede herders in ieder geval niet. Hij zei dat je eerst alle dingen moet schrappen die je 'moet' doen. Dat het belangrijk is niet bang te zijn om 'niets' te doen, en dat je zelfs perioden van 'nietsdoen' moet inplannen. Dat het belangrijk is om te leren omgaan met de paniek van het niet druk bezig zijn. Dat je jezelf toestaat de paniek te doorstaan en die over je heen te laten komen, zonder te proberen die te verhelpen.

John Mark Comer schreef een profetisch woord voor de moderne tijd. Hij is innemend en eerlijk, belezen, humoristisch en bescheiden. Hij gaat ons voor naar een groot kruispunt. Als je tegenwoordig besluit een ongehaast leven te leiden, is dat een beetje als het afleggen van een gelofte van armoede een paar eeuwen geleden: best eng. Het is een geloofsdaad. Maar er is grotere rijkdom mee te behalen. Als je in het gezelschap verkeert van iemand die geen haast heeft, word je geprikkeld om na te denken over de mogelijkheid van een heel ander leven.

Ik werd geraakt door de vele wijze uitspraken waarmee dit boek doorspekt is: 'Al mijn grootste fouten (...) worden gemaakt als ik haast heb.' 'Liefde, vreugde en vrede (...) zijn onverenigbaar met haast.' 'De gemiddelde iPhonegebruiker raakt zijn telefoon 2617 keer per dag aan.' (De psalmdichter zegt in Psalm 16:8: 'Ik stel mij de HEERE voortdurend voor ogen.' Hoe zou mijn leven eruitzien als ik net zo vaak door God geraakt werd als de keren dat ik mijn telefoon aanraak?) Vrijheid kost waarschijnlijk altijd meer dan je denkt. John Mark heeft keuzes gemaakt die iets kosten, om een leven te kunnen leiden dat van onschatbare waarde is. Hij kent de keuzes en de worstelingen, en kan daarom degenen aanspreken die hongeren en dorsten.

Twintig eeuwen geleden zei een andere wijze man: 'Buit de geschikte tijd uit, omdat de dagen vol kwaad zijn' (Ef. 5:16). Ik dacht altijd dat dat betekende dat de dagen vol waren van sensualiteit en lichamelijke verleidingen. En dat is natuurlijk ook zo. Maar ik geloof dat het vooral betekent dat het leven zoals het bedoeld is, geleefd moet worden in het nu. We zijn zo gewend aan geestelijk middelmatige dagen – dagen vol ergernissen, angst, eigenbelang en drukte – dat we ons leven maar al te snel vergooien.

Dus in dit boek klinkt de Grote Uitnodiging. Haal eens diep adem. Leg je mobiel weg. Doe het even rustig aan. Laat de wereld maar aan God over.

John Ortberg

PROLOOG:

Autobiografie van een epidemie

Het is zondagavond, 22.00 uur. Ik leun met mijn hoofd tegen de ruit van een taxi, te moe zelfs om rechtop te zitten. Ik heb vandaag zes keer gepreekt. Ja, zes keer. De gemeente waarvan ik dominee ben, had gewoon nóg een dienst geregeld. En dat hoor je te doen, toch? Tijd vrijmaken voor mensen? Ik redde het tot en met praatje nummer vier, maar van de andere twee kan ik me niets herinneren. Ik ben meer dan moe – emotioneel, mentaal en zelfs geestelijk.

Toen we voor het eerst zes diensten gingen doen, belde ik de dominee van een megakerk in Californië die al een tijdje zes diensten draaide.

‘Hoe doe je dat?’ vroeg ik.

‘Simpel’, zei hij. ‘Het is gewoon alsof je elke week een marathon loopt.’

‘Oké, bedankt.’

Klik.

Wacht even ... een marathon is toch enorm zwaar?

Ik ga trainen voor lange afstanden.

Hij krijgt een buitenechtelijke relatie.

Dat belooft niet veel goeds voor de toekomst.

Weer thuis, laat gegeten. Ik kan niet slapen. Hondsmoe en gespannen tegelijk. Biertje erbij. Op de bank kijk ik een vage kungfufilm waar niemand ooit van gehoord heeft. Chinees, met ondertiteling. Keanu Reeves is de slechterik.¹ Ik vind Keanu een toffe acteur. Ik zucht; de laatste tijd eindigen de meeste avonden zo: op de bank, lang nadat de rest van het gezin naar bed is gegaan. Kungfu heeft me nooit geïnteresseerd – ik word er zenuwachtig van. Is dit de voorbode van een zenuwzinking?

‘Het begon allemaal toen hij geobsedeerd raakte door onbekende vechtsportfilms ...’

Maar het probleem is: ik voel me net een schim. Half levend, half dood. Vooral afgestompt eigenlijk; vlak, eendimensionaal. Emotioneel gezien leef ik met een onderliggende spanning die nooit echt verdwijnt, en een zweem van somberheid. Maar over het algemeen voel ik me gewoon blèh – geestelijk vlak. Alsof mijn geest is uitgehold.

Mijn leven is zo snel. En ik houd van snel. Ik ben persoonlijkheidstype A. Gedreven. Ik ben zo iemand die de boel weleens even zal regelen. Maar dat zijn allemaal gepasseerde stations. Ik werk zes dagen per week, meestal tot 's avonds laat, en nóg heb ik niet genoeg tijd om alles gedaan te krijgen. Ik voel me gehaast. Alsof ik op hoge snelheid door elke dag heen raas en het zo druk heb met het leven, dat ik niet meer leef in het moment. En wat is het leven anders dan een aaneenschakeling van momenten?

Nog iemand hetzelfde probleem? Ik kan toch niet de enige zijn.

Maandagochtend. Vroeg op. Haasten om op kantoor te komen. Altijd haasten. Weer een dag vol vergaderingen. Ik heb een enorme hekel aan vergaderingen. Ik ben introvert en creatief en net als de meeste millennials verveel ik me veel te snel. Mij laten meedoen aan veel vergaderingen is voor alle deelnemers een vreselijk slecht idee. Maar onze kerk is heel snel gegroeid en dat is een deel van het probleem. Ik zeg het niet graag, maar geloof me: het is eigenlijk gewoon gênant. Zeven jaar achter elkaar zijn we elk jaar met meer dan zeventuizend leden gegroeid. Ik dacht dat ik dat juist wilde. Een snelgroeiende kerk is toch de droom van elke dominee? Maar soms kun je alleen door schade en schande wijs worden. Directeur van een non-profitorganisatie, een leider van leiders van leiders – dat wil ik eigenlijk helemaal niet zijn.

Ik ben hieraan begonnen om mensen over de weg van Jezus te leren.

Is dit de weg van Jezus?

Nu we het toch over Jezus hebben – er zit steeds een beangstigende gedachte in mijn achterhoofd. Een knagende gewetensvraag die maar niet weg wil.

Wie ben je aan het worden, John Mark Comer?

Ik ben net dertig (level drie!), dus ik heb best wat levenservaring. Genoeg om een koers uit te zetten. Om te bedenken hoe mijn karakter zich in de komende tientallen jaren gaat ontwikkelen.

Ik stop.

Ik zucht.

Ik stel me mezelf voor met veertig jaar. Vijftig. Zestig.

Het is niet fraai.

Ik zie een man die 'succesvol' is, maar naar alle verkeerde maatstaven: de grootte van de gemeente, boekverkoopcijfers, uitnodigingen om te spreken en zijn eigen Wikipediapagina, de nieuwe *American dream*. Maar ik zie ook een man die emotioneel ongezond is, ondanks al mijn gepreek over Jezus. Ik ben nog getrouwd, maar meer uit plichtsbesef dan omdat ik er nou zo van geniet. Mijn kinderen willen niets met de kerk te maken hebben. Zij was de maîtresse die papa koos, een levenslange verhouding waarin ik vluchtte, waarin ik me verstopte voor de pijn van mijn verwonding. Ik ben in wezen wie ik nu ben, alleen ouder, en erger: gestrest, gespannen, ik snauw om het minste of geringste tegen de mensen van wie ik het meeste houd. Ik ben ongelukkig en predik een manier van leven die beter klinkt dan de werkelijkheid.

En altijd maar haasten.

Waarom heb ik zo'n haast om iemand te worden die ik niet eens aardig vind?

Het voelt alsof ik ben overreden door een goederentrein. In Amerika kun je succesvol zijn als dominee en tegelijk mislukken als volgeling van Jezus. Je kunt een kerk winnen en je ziel verliezen.

Zo'n leven wil ik niet.

.....

Even doorspoelen: drie maanden verder. Ik zit in het vliegtuig van Londen naar huis. Een week lang heb ik van mijn charis-

matische anglicaanse vrienden geleerd over het leven door de Geest – een hele andere dimensie van de werkelijkheid, die ik tot nu toe gemist heb. Maar met elke kilometer oostwaarts kom ik weer dichterbij het leven waar ik tegen opzie.

De avond voordat we vertrokken, bad er iemand voor me. Hij heette Ken en hij sprak met een bekakt Engels accent. Hij had een woord voor me, dat ik nu bij een tweesprong was aangekomen. De ene weg was verhard en leidde naar een verlichte stad. De andere was een onverharde weg naar een bos – donker en onbekend. Ik moet die onverharde weg nemen.

Ik heb absoluut geen idee wat dat betekent. Maar het betekent wel iets, dat weet ik. Ik voelde de aanwezigheid van God op dat moment. Maar wat?

Ik kijk in mijn mail – dat is handig om te doen tijdens een vliegreis. Ik loop achter, zoals gewoonlijk. Slecht nieuws, alweer: een aantal stafleden zijn boos op me. Ik krijg mijn twijfels bij het hele megakerkconcept. Niet zozeer vanwege de grootte, maar vanwege de manier van gemeente zijn.² Is dit het nou? Een stel mensen die komen luisteren naar een preek, en dan gaan ze weer verder met hun overvolle levens. Maar mijn vragen klinken boos en arrogant. Ik ben emotioneel zo ongezond dat ik giftige stoffen lek die op onze arme staf terechtkomen.

Wat wordt er ook alweer gezegd over kerkleiderschap?

‘Als de leiders vertrekken, is het met de kerk ook afgelopen.’³

Ik hoop maar dat onze gemeente mij niet achterna gaat.

Ik zit op stoel 21C na te denken hoe ik moet reageren op de zoveelste lastige mail. Opeens schiet er een nieuwe gedachte door mijn hoofd. Misschien komt het door de ijle lucht op

negen kilometer hoogte, maar dat denk ik niet. Het probeert al maanden, of misschien wel jaren aan de oppervlakte te komen, maar ik heb het tegengehouden. Het is te gevaarlijk. Een te grote bedreiging van de status quo. Maar het is nu tijd om het uit zijn kooi te laten en te laten brullen.

Hier is het: Stel nou dat ik mijn leven een andere wending gaf.

.....

Weer drie maanden en duizend lastige gesprekken later. Ik heb elke dominee en therapeut en vriend en familielid meegeleid in de draaikolk van de belangrijkste beslissing van mijn leven. Nu zit ik in vergadering met de oudsten. Alleen onze leiders en ik. Dit is het moment. Vanaf nu vallen de gebeurtenissen in mijn autobiografie in de categorie 'voor' of 'na'.

Ik zeg het. Ik neem ontslag.

Nou ja, niet echt ontslag. Ik stop er niet mee. We hebben als gemeente meerdere locaties. (Alsof één locatie voor iemand als ik niet meer dan genoeg is om te leiden.) Onze grootste locatie ligt in een buitenwijk. Daar heb ik de afgelopen tien jaar van mijn leven doorgebracht, maar eigenlijk ligt mijn hart in de binnenstad. Ik weet het nog: aan het einde van de middelbare school reed ik in mijn Volkswagenbusje uit 1977 over 23rd Street en droomde ervan om midden in de binnenstad een gemeente te stichten.⁴ Onze gemeente in de binnenstad is kleiner. Veel kleiner. De omgeving is veel lastiger – de binnenstad van Portland is een post-christelijk, werelds wonderland. Daar heb je alles tegen. Maar juist daar voel ik het gewicht van de Geest, die in me aandringt daar te landen.

Dus ik neem niet echt ontslag, maar ik zet mezelf een treetje terug. Ik wil één kerk tegelijk leiden. Dat is nog eens een verfris-

send, nieuw idee, vind je niet? Ik droom ervan langzamer te leven, eenvoudiger. Lopend naar het werk. Ik wil verandering brengen in de manier waarop succes wordt afgemeten, zeg ik. Ik wil me meer richten op hoe ik verander als leerling van Jezus. Kan dat?

Ja, zeggen ze.

(Waarschijnlijk denken ze: eindelijk.)

Mensen zullen vast kletsen. Dat doen ze altijd. Hij kon het niet bolwerken (dat is waar). Hij was niet slim genoeg (niet waar). Niet sterk genoeg (oké, grotendeels waar). Of hier is er nog een die ik al maanden hoor: hij negeert Gods roeping. Hij gaat ergens in een donker hoekje zijn gave verspillen. Vaarwel.

Laat hen maar praten. Ik heb nu een nieuwe maatstaf.

Na tien jaar zet ik een streep onder mijn loopbaan in deze gemeente. Mijn gezin en ik nemen een jaar verlof. Het is pure genade. Het eerste halfjaar gaat voorbij in een soort roes, maar dan wordt langzamerhand mijn geest weer wakker. Ik ben nu weer dominee van een veel kleinere gemeente. We zijn verhuisd naar de binnenstad. Ik loop naar het werk. Ik moet elke week nog steeds een paar keer vergaderen, maar ik kan elke ochtend weer lezen. Ik heb weer tijd om te bidden. Ik ben in therapie. In één woord: wauw. Ik blijf het hard nodig te hebben. Ik concentreer me op mijn emotionele gezondheid. Ik werk korter. Ga uit met mijn vrouw. Ik speel met mijn kinderen met Star Wars-lego (ik doe het puur voor hen, echt waar). Ik praktiseer de sabbat. Kick af van Netflix. Voor het eerst sinds de middelbare school lees ik weer fictie. Ik ga 's avonds voor de lol een eindje wandelen. Ik laat de hond uit. Zet de vuilnis buiten. Je weet wel: ik leef.

Klinkt geweldig, vind je niet? Ideaal. Vergeet het maar. Ik voel me meer als een drugsverslaafde die afkickt van meth. Wie ben ik zonder de mega? Zonder een volle agenda? E-mail tot in de kleine uurtjes? Het is niet gemakkelijk om een snel leven de rug toe te keren. Maar langzamerhand kick ik af. Ik voel dat ik opbloeit vanbinnen. Er wordt geen vuurwerk afgestoken. De verandering gaat langzaam, geleidelijk, met horten en stoten: drie stappen vooruit, een stap of twee terug. Op sommige dagen lukt het me, op andere dagen glijd ik weer terug in de haastmodus. Maar voor het eerst sinds jaren groei ik, centimeter voor centimeter. Ik begin meer op Jezus te lijken. Meer op wie ik bedoeld ben te zijn.

Beter nog: ik voel God weer dichtbij.

Ik voel weer iets vanbinnen.

Ik loop over de onverharde weg en heb geen idee waar die naartoe gaat. Maar dat is prima. Ik hecht meer waarde aan wie ik word dan aan waar ik naartoe ga. En voor het eerst sinds jaren glimlach ik naar de horizon.

Mijn taxirit naar huis en het als een zoutzak Keanu Reeves kijken is vijf jaar en een leven lang geleden. Sindsdien is er zo veel veranderd. Dit boekje is ontstaan uit mijn korte en grotendeels saaie autobiografie: mijn reis van een gehaast leven naar een leven ... vol van iets anders.

Ergens ben ik de minst geschikte persoon om iets te schrijven over onthaasten. Ik ben zo iemand die voor het stoplicht nog snel wisselt van de rij met drie auto's naar die met twee; iemand die opschept dat hij als eerste op kantoor is en als laatste naar huis gaat. Ik loop snel, ik praat snel, ik ben een chronisch multitaskende snelheidsverslaafde. Of tenminste, dat was ik. Nu niet meer. Ik heb de afslag genomen, weg van